

YABANCI PARALI FİNANSAL TABLOLARIN ULUSAL PARAYA ÇEVİRİSİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER VE ÇEVİRİ İŞLEMİNİN FİNANSAL ANALİZ SONUÇLARI ÜZERİNE ETKİLERİ

Dursun KELEŞ*

Özet

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte dünyanın tek bir pazar haline gelmesi uluslararası yatırımların hız kazanmasına neden olmuştur. Bu durum farklı ülkelerdeki bilgi kullanıcılarının finansal bilgi ihtiyaçlarını kendi ulusal para birimi üzerinden düzenlenen finansal tablolardan karşılama ihtiyaçlarını ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi ve doğru kararlar alınabilmesi için yabancı para birimi üzerinden düzenlenen finansal tabloların ulusal para birimine çevrilmesi gerekmektedir. Yabancı paralı finansal tabloların ulusal paraya çevirisinde kullanılan bir takım çeviri yöntemleri bulunmaktadır. Bu yöntemler, cari kur yöntemi, cari-cari olmayan yöntem, parasal-parasal olmayan yöntem ve temporal yöntemdir. Bu çalışmada, çeviri yöntemleri hakkında bilgiler verilerek, Amerikan Doları (\$) üzerinden düzenlenen finansal tabloların Türk Lirası (TL)'na çevirisi uygulamalı olarak incelenmiş ve çeviri işlemlerinin finansal analiz sonuçları üzerine etkileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı Paralı Finansal Tablolar, Çeviri Yöntemleri, Ulusal Paraya Çeviri, Finansal Analiz..*

THE METHODS USED IN THE CONVERSION OF FOREIGN FINANCIAL STATEMENTS TO NATIONAL CURRENCY AND EFFECTS OF THE CONVERSION PROCEDURES ON THE FINANCIAL ANALYSIS RESULTS

Abstract

As a result of globalization, the world has become a unified market place which expedited international investments. This has created a need for information consumers to be able to analyze financial data via financial statements that are created within their own national currency. To satisfy this demand and be able to make correct decisions, financial statements that are created in foreign currencies need to be converted into national currency. There are various methods that are used for converting foreign currency financial statements into national currency financial statements. These methods are, current rate method, current-noncurrent method, monetary-nonmonetary method and temporal method. In this study, information about different conversion methods is provided and financial statements created using US Dollar (\$) is converted into Turkish Liras (TL) via applications and is put forth the influences of conversion operations on financial analysis results.

Key Words: *Foreign Currency Financial Statements, Conversion Methods, Conversion To National Currency, Financial Analysis.*

* Doktora Öğrencisi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı, NİĞDE.
e-posta: dursun.keles@adalet.gov.tr

1.GİRİŞ

Finansal tablolar; muhasebenin varlıklar ve kaynaklar üzerinde değişime neden olan ve parayla ifade edilen işlemlerle ilgili olarak kaydetme, sınıflandırma ve özetleme suretiyle elde ettiği bilgilerin ilgili kişi ve kurumlara toplu halde açıklandığı araçlardır. Bilgi kullanıcıları olarak ifade edilen bu kişi ve kurumlar, hazırlanmış olan finansal tablolardan yararlanarak işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını değerlendirmektedirler. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için de finansal tablolarda sunulan bilgilerin daha önceden belirlenmiş ilke ve kurallara göre hazırlanmak suretiyle gerçeği yansıtmalarının yanında bilgi kullanıcılarının kendi ülkelerindeki ulusal para birimine göre ifade edilmiş olması da önem taşımaktadır.

Her ülke, ekonomik koşulları ve yasal düzenlemeleri çerçevesinde finansal tablolarındaki bilgileri kendi ulusal para birimleri üzerinden ifade etmektedir. Ancak işletmelerin finansal tablolarından yararlanan bilgi kullanıcıları her zaman o ülkede yaşayan ve o ülkenin para birimini kullanan kişiler olmayabilmektedir. Bundan dolayı yabancı para birimi üzerinden düzenlenen finansal tabloların anlaşılması zorlaşmaktadır. Bu nedenle ihtiyaç duyulan bilgilerin güvenilir bir şekilde sağlanabilmesi için yabancı para birimi üzerinden düzenlenen finansal tabloların ulusal para birimine çevrilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yabancı para birimi üzerinden hazırlanmış olan finansal tabloların çeviri yöntemleri kullanılarak ulusal para birimine dönüştürülmesinde kullanılan çeviri yöntemlerinin detaylı bir şekilde açıklanmasını ve bu yöntemlerin her birinin uygulamalı bir örnek üzerinde incelenerek anlaşılmasını sağlamaktır. Bu kapsamda, Amerikan Doları (\$) üzerinden düzenlenen finansal tabloların Türk Lirası (TL)'na çevirisi uygulamalı olarak incelenmiş ve çeviri işlemlerinin finansal analiz sonuçları üzerine etkileri ortaya konulmuştur.

2. YABANCI PARA BİRİMİ ÜZERİNDEN DÜZENLENEN FİNANSAL TABLOLARIN ULUSAL PARA BİRİMİNE ÇEVİRİSİNDE KULLANILAN ÇEVİRİ YÖNTEMLERİ

Küreselleşmeyle birlikte uluslararası ticaretin hız kazanması ve dünyanın tek bir

pazar haline gelmesi uluslararası yatırım yapacak işletmelerin finansal tablolarının karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir, tutarlı ve güvenilir olma gibi niteliksel özelliklerini önemli ölçüde sınırlandırmaya başlamıştır. Bu nedenle değişik para birimleri üzerinden hazırlanan finansal tabloların ülkeler arasındaki para biriminden kaynaklanan farklılıkları ortadan kaldırmaya yönelik tek bir para birimi üzerinden raporlanması, başka bir ifadeyle yabancı para üzerinden hazırlanan finansal tabloların ulusal paraya çevrilmesi, alınacak kararlar ve analiz sonuçları üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır (Bekçioğlu ve Köroğlu, 2008: 32).

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından "Çeviri", *bir dilden başka bir dile aktarma* olarak tanımlanmaktadır (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.544ba4ce4066e7.43724659,25.10.2014).

Finansal anlamdaki çeviri ise, yabancı para birimi üzerinden hazırlanan finansal tabloların farklı bir para birimine çevrilmesi işlemi ifade etmektedir. Yabancı para birimi üzerinden hazırlanan finansal tabloların başka bir para birimine çevirisinde kullanılabilecek dört farklı yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler (Shapiro, 1989: 224);

- Cari Kur Yöntemi (The Current Rate Method)
- Cari-Cari Olmayan Yöntem (The Current-Noncurrent Method)
- Parasal-Parasal Olmayan Yöntem (The Monetary-Nonmonetary Method)
- Geleneksel (Temporal) Yöntem (Traditional (Temporal) Method)

Yukarıda belirtilen yöntemlerle ilgili açıklamalara geçmeden önce cari kur, tarihi kur ve ortalama kur kavramlarının açıklanması konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

i- Cari Kur (The Current Rate): Dönem sonu kuru olarak da ifade edilen bu kur, finansal tabloların düzenleme tarihindeki kurdur.

ii- Tarihi Kur (Historical Rate): İşlemin yapıldığı yani finansal olayların ilk kez kaydedildiği tarihteki kurdur.

iii- Ortalama Kur (Average Rate): Cari kur ile tarihi kurun ortalaması alınarak hesaplanan kurdur.

Yabancı para üzerinden düzenlenen finansal tabloların farklı para birimine dönüştürülmesi esnasında karşılaşılan önemli bir sorun da çeviri işlemlerinde hangi döviz kurunun kullanılacağıdır. Döviz kuru seçimine bağlı olarak önemli ölçüde kar veya zarar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle finansal tabloların çevirisi yapılırken uygun çeviri yöntemin kullanılması sonuçların doğruluğu ve güvenilirliği noktasında büyük önem taşımaktadır (Saban ve Genç, 2006: 77).

2.1. Cari Kur Yöntemi (The Current Rate Method)

Dönem sonu kuru ve net yatırım yöntemi olarak da ifade edilen cari kur yönteminde özkaynaklar haricinde bilançonun bütün kalemleri (varlıklar ve yabancı kaynaklar) cari kur üzerinden çevrilmektedir. Dönem net karı haricinde özkaynakların çevirisinde tarihi kur kullanılmaktadır (Parlakkaya, 1999: 40). Dönem net karı ise gelir tablosundan aynen alınarak aktarılmaktadır.

Gelir tablosu kalemleri ise, cari kur veya ortalama kur üzerinden çevrilmektedir (Parlakkaya, 1999: 41). Bu yöntemde çeviri sonucu ortaya çıkan kazanç veya kayıplar bilançoda özkaynaklar içinde ayrı bir kalem olarak raporlanmaktadır. Bu yöntemde, çeviri kazanç veya kayıpları dönem net karının belirlenmesinde dikkate alınmamaktadır (Eiteman v.d., 1992: 245).

2.2. Cari-Cari Olmayan Yöntem (The Current-Noncurrent Method)

Cari-Cari Olmayan yöntem, çeviri yapılacak bilanço kalemlerini vadeye ve elde tutma süresine göre sınıflandırmaktadır (Antl, 1998: 18). Bu yöntemde göre, cari kalemler olarak ifade edilen dönen varlıklar ve kısa vadeli yabancı kaynaklar cari kur üzerinden; cari olmayan kalemler olarak ifade edilen duran varlıklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve özkaynaklar tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır (Parlakkaya, 1999: 41).

Gelir tablosu kalemleri ise, ortalama kur üzerinden çevrilmektedir. Ancak burada bir

noktaya dikkat edilmesi gerekmektedir. Buna göre, cari olan varlıklarla ilişkili olan gelir tablosu kalemleri cari kur üzerinden, cari olmayan varlıklarla ilişkili olan gelir tablosu kalemleri tarihi kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmektedir. Örneğin, stoklarla ilişkili olan satılan malların maliyeti cari kur üzerinden, duran varlıklarla ilişkili olan amortisman giderleri tarihi kur üzerinden çevrilmektedir (Doğan, 2003: 53).

2.3. Parasal-Parasal Olmayan Yöntem (The Monetary-Nonmonetary Method)

Bu yöntemde, bilançodaki kasa, banka, alacaklar, borçlar gibi parasal kalemler cari kur ile çevrilmekte; stoklar, duran varlıklar, özkaynaklar gibi parasal olmayan kalemler tarihi kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmektedir (Parlakkaya, 1999: 41).

Gelir tablosu kalemleri ise, ortalama kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmektedir. Bunun yanında parasal olmayan varlık ve borçlarla ilişkili gelir tablosu kalemleri tarihi kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmektedir. Örneğin, bilançodaki duran varlıklar ve stoklar kalemleriyle ilişkili olan gelir tablosu kalemlerinden amortisman giderleri ve satılan malların maliyeti kalemleri tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır (Kirsch ve Dermen, 1994: 5).

2.4. Geleneksel (Temporal) Yöntem (Traditional Temporal Method)

Bu yöntem, parasal-parasal olmayan yöntemin kuramsal eksikliklerini gidermek üzere ortaya çıkan bir yöntem olup, literatürde geçici veya zaman temeline dayanan yöntem olarak da bilinmektedir.

Bu yöntemde, cari değerle ifade edilen kasa, alacaklar, borçlar gibi kalemler cari kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmekte; finansal tablolarda tarihi değerle ifade edilen kalemler ile özkaynaklar tarihi kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmektedir. Parasal-parasal olmayan yöntemle paralellik gösteren bu yöntemin farkı, bilançoda cari değerle ifade edilen parasal olmayan kalemlerin de cari kur üzerinden çevrilmesidir (Doğan, 2003: 54-55).

Gelir tablosu kalemleri ise, gelir ve gidere ilişkin işlemlerin gerçekleştirildiği tarihteki kur

üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır. Ancak, gelir ve gider işlemlerinin gerçekleştikleri tarihlerin çok fazla değişiklik göstermesi nedeniyle çeviri işlemi için ortalama kurdan yararlanılabilmektedir. Tarihi kur üzerinden çevrilen bilançodaki varlık ve kaynaklarla ilişkili gelir ve gider kalemleri ise tarihi kur üzerinden ulusal para birimine çevrilmiştir (Akbulut, 1994: 23-24).

Temporal yöntemin diğer yöntemlerden farklılaştığı en önemli özellik, yabancı bağlı işletmelerin finansal tablolarını istenilen para birimine çevirmeden önce, bu tabloları ana işletmenin bulunduğu ülkedeki kurallara uygun şekilde yeniden düzenleme zorunluluğunun olmasıdır. Buna göre bağlı işletmenin finansal tablolarını ana işletmenin finansal tablolarıyla konsolide ederek yeniden düzenledikten sonra istenilen para birimine çevirmesi gerekmektedir (Akbulut, 1994: 25).

3. ÇEVİRİ YÖNTEMLERİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yabancı paraya dayalı olarak hazırlanan finansal tabloların istenilen para türüne çevrilmesinde kullanılan dört farklı yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden her biri farklı döviz kurlarını kullandıkları için çeviri sonuçlarının farklılaşmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla çeviri işleminden kaynaklanan kazanç ve zararların tutarında artış ya da azalış olabilmektedir. Bu çalışmada her bir çeviri yönteminin bilanço ve gelir tablosu üzerindeki etkileri örnek bir uygulama üzerinde incelenerek değerlendirilmiştir.

3.1. Çeviri Yöntemlerinin Bilanço Üzerindeki Etkileri

Çeviri yöntemlerinin kendi aralarında göstermiş olduğu farklılıklar, hangi çeviri yönteminin döviz kurlarındaki değişimleri sağlıklı bir şekilde ortaya koyarak çeviriden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların artmasına yol açtığına araştırılmasına ve en uygun çeviri yönteminin belirlenmesine neden olmuştur.

Çeviri yöntemlerine ilişkin yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere; cari kur yönteminde bilançodaki kalemlerin tamamının döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kaldığı

varsayılarak özkaynaklar haricinde bütün varlık ve kaynak kalemleri cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Cari-Cari olmayan yöntemde, bilançodaki cari varlık ve kaynaklar döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kaldığı varsayılarak cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmakta; cari olmayan varlık ve kaynaklar ise döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kalmadığı varsayılarak tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Parasal-parasal olmayan yöntemde, bilançodaki parasal kalemler döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kaldığı varsayılarak cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmakta; parasal olmayan bilanço kalemleri ise döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kalmadığı varsayılarak tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Geleneksel (temporal) yöntemde, bilançoda cari değerle ifade edilen parasal kalemler döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kaldığı varsayılarak cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmakta; bilançoda tarihi değerle ifade edilen parasal olmayan kalemler döviz kuru değişimlerinin etkisi altında kalmadığı varsayılarak tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Uygulamalı Örnek: Bir Amerikan işletmesi olan X işletmesine yatırım yapan Türkiye'deki ortakları, X işletmesinin 2013 yılına ilişkin finansal durumu hakkında bilgi edinmek amacıyla Amerikan Doları (\$) üzerinden hazırlanmış olan 31.12.2013 tarihli bilançoğu Türk Lirası (TL)'na çevirmek istemektedirler. 2013 yılına ilişkin Amerikan Doları'nın Türk Lirası karşısındaki değeri aşağıdaki gibidir;

Dönem Başı Döviz Kuru	1 \$ = 1.92 TL
Dönem Sonu Döviz Kuru	1 \$ = 2.29 TL
Ortalama Döviz Kuru	1 \$ = 2.105 TL

X işletmesinin Amerikan Doları üzerinden hazırlanmış olduğu bilançonun Türk Lirası'na çevrilmesi sonucu ortaya çıkan tutarlar Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Çeviri Yöntemlerinin X İşletmesinin 31.12.2013 Tarihli Bilançosu Üzerindeki Etkisi

BİLANÇO KALEMLERİ	31.12.2013 TARİHLİ BİLANÇO (\$)	ÇEVİRİ YÖNTEMLERİ			
		Cari Kur Yöntemi (TL)	Cari Cari Olmayan Yöntem (TL)	Parasal Parasal Olmayan Yöntem (TL)	Geleneksel (Temporal) Yöntem (TL)
I.DÖNEN VARLIKLAR	60.000	137.400	137.400	133.700	133.700
A.Hazır Değerler	35.000	80.150	80.150	80.150	80.150
C.Ticari Alacaklar	15.000	34.350	34.350	34.350	34.350
E.Stoklar	10.000	22.900	22.900	19.200	19.200
II.DURAN VARLIKLAR	40.000	91.600	76.800	76.800	76.800
D.Maddi Duran Varlıklar	40.000	91.600	76.800	76.800	76.800
AKTİF TOPLAMI	100.000	229.000	214.200	210.500	210.500
I. KISA VAD.YAB. KAY.	40.000	91.600	91.600	91.600	91.600
B.Ticari Borçlar	20.000	45.800	45.800	45.800	45.800
C.Diğer Borçlar	10.000	22.900	22.900	22.900	22.900
D.Alınan Avanslar	8.000	18.320	18.320	18.320	18.320
H.Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gid.Tahak.	2.000	4.580	4.580	4.580	4.580
II. UZUN VAD.YAB. KAY.	15.000	34.350	28.800	34.350	34.350
B.Ticari Borçlar	15.000	34.350	28.800	34.350	34.350
III. ÖZ KAYNAKLAR	45.000	84.365	84.550	91.990	91.990
A.Ödenmiş Sermaye	30.500	58.560	58.560	58.560	58.560
F.Dönem Net Karı	14.500	25.805	25.990	33.430	33.430
PASİF TOPLAMI (Çeviri Kazanç veya Kaybı Hariç)	100.000	210.315	204.950	217.940	217.940
ÇEVİRİ KAZANÇ/ KAYBI	-----	18.685	9.250	(7.440)	(7.440)
PASİF TOPLAMI	100.000	229.000	214.200	210.500	210.500

Tablo 1’de görüldüğü üzere, Amerikan Doları üzerinden hazırlanmış bilançonun Türk Lirası’na çevirisi sonucu en yüksek bilanço tutarı başta cari kur olmak üzere cari-cari olmayan yöntemde elde edilmiştir. Ayrıca, bu iki yöntemde çeviri kazancı da elde edilmiştir.

En düşük bilanço tutarı da parasal-parasal olmayan yöntem ile geleneksel (temporal) yöntemde elde edilmiştir. Bu iki yöntemde ise çeviri zararı meydana gelmiştir. En yüksek çeviri kazancının cari kur yöntemiyle yapılan çeviri sonucu elde edilmesinin nedeni, bu yöntemin bilançonun özkaynaklar dışındaki

bütün kalemlerini cari kur üzerinden, başka bir ifadeyle daha yüksek tutardaki döviz kuru olan dönem sonu kuru üzerinden çeviri işlemine tabi tutmasıdır. Cari-cari olmayan yöntemde çeviri kazancının elde edilmesinin nedeni ise cari varlıkların cari borçlardan fazla olmasıdır. Cari varlıkları cari borçlarından daha az olan işletmelerde ise çeviri kaybının olması muhtemeldir. Parasal-parasal olmayan yöntem ile geleneksel (temporal) yönteminde aynı sonuca ulaşılmasının nedeni her iki yöntemde parasal olmayan kalemlerin tarihi değerleriyle kayıtlara yansıtılmış olmasıdır. Bu iki yöntemde çeviri zararının oluşmasının nedeni

ise, işletmenin parasal borçlarının parasal varlıklarından fazla olmasıdır. Parasal varlıkları parasal borçlarından fazla olan işletmelerde ise çeviri kazancı elde edilebilmektedir.

Bütün bu çeviri yöntemleri sonucu ortaya çıkan çeviri kazanç veya kayıpları, üretim işletmeleri, ticaret işletmeleri ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, üretim işletmeleri stok ağırlıklı çalışmakta ve bu kalem cari yöntem ve cari-cari olmayan yöntemde dönem sonu kuru olan cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla cari yöntem ve cari-cari olmayan yöntemin sonuçlarında bir değişiklik olmamasına rağmen parasal-parasal olmayan yöntem ile temporal yöntemde stoklar kalemi dönem başı kuru olan tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulduğu için çeviri sonucunda oluşacak kayıp ve kazançlar işletmelerin ellerinde tuttıkları parasal varlık ve parasal kaynakların büyüklüğüne bağlı olarak değişiklik gösterecektir.

3.2. Çeviri Yöntemlerinin Gelir Tablosu Üzerindeki Etkileri

Çeviri yöntemlerinin bilanço üzerinde bir takım etkilerinin olmasının yanında gelir tablosu üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler nedeniyle her bir çeviri yöntemine göre faaliyet sonuçları farklılık göstermektedir.

Cari kur yönteminde gelir tablosu kalemleri ortalama kur veya cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Cari-Cari olmayan yöntemde, gelir tablosu kalemleri genellikle ortalama kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmakta, ancak cari olmayan varlık ve kaynaklar ile ilişkili kalemler bilançodaki ilgili varlık ve kaynakların çevirisinde kullanılan tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Parasal-parasal olmayan yöntemde, gelir tablosu kalemleri ortalama kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmakta, ancak parasal olmayan varlık ve kaynaklarla ilişkili kalemler bilançodaki ilgili varlık ve kaynakların çevirisinde kullanılan tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır.

Geleneksel (temporal) yöntemde, gelir tablosu kalemleri ortalama kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmakta, ancak gelir ve gider üzerinde etkisi olan bilanço kalemleri hangi kur üzerinden çevrilmişse bu yöntemde de aynı kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulmaktadır. Örneğin, maddi duran varlıklar bu yöntemde bilançoda tarihi kur üzerinden çevrildikleri için bu duran varlıklar için ayrılan amortisman giderlerinin de gelir tablosunda tarihi kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulması gerekmektedir.

X işletmesinin Amerikan Doları üzerinden hazırlanmış olduğu gelir tablosu ve çeviri yöntemleri kullanılarak oluşturulan Türk Lirası'na ilişkin veriler Tablo 2'de yer almaktadır. 2013 yılına ilişkin 1 Amerikan Doları'nın Türk Lirası karşısındaki dönem sonundaki değeri 2.29 TL, dönem başı değeri 1.92 TL ve ortalama kur değeri ise 2.105 TL'dir.

Parasal-parasal olmayan yöntem ile geleneksel (temporal) yöntemde çeviri kayıp veya kazancı dönem net karının hesaplanmasında dikkate alınmaktadır. Bu iki yönteme göre oluşan çeviri zararının dönem net karından düşülmesi sonucu 25.990 TL'lik (33.430-7.440) dönem net karı elde edilmiş olmaktadır. Diğer yöntemlerin uygulanması sonucu ortaya çıkan çeviri kazanç veya kayıpları ise dönem net karının saptanmasında dikkate alınmamaktadır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere, Amerikan Doları üzerinden hazırlanmış gelir tablosunun Türk Lirası'na çevirisi sonucu en yüksek dönem net karı tutarı cari-cari olmayan yöntemde ortaya çıkmıştır. Parasal-parasal olmayan yöntem ve temporal yöntemde çeviri kayıplarının dikkate alınması sonucunda yeniden hesaplanan dönem net karı tutarının aynı olduğu (33.430-7.440=25.990 TL) tespit edilmiştir.

Bu çalışmada X işletmesinin finansal tablolarının çeviri işlemleri, dönem sonu döviz kurunun (cari kurun) arttığı varsayımı altında yapılmıştır. Dolayısıyla cari kurun, dönem başı kuru olan tarihi kurdan daha yüksek olması nedeniyle cari kur ve cari-cari olmayan kur yönteminde X işletmesinin finansal tablo kalemlerinin genel olarak yüksek tutarlı cari kur üzerinden çevirisi yapıldığı için çeviri kazancı elde edilmiştir. Parasal-parasal

Tablo 2. Çeviri Yöntemlerinin X İşletmesinin 31.12.2013 Tarihli Gelir Tablosu Üzerindeki Etkisi

GELİR TABLOSU KALEMLERİ	31.12.2013 TARİHLİ GELİR TABLOSU (\$)	ÇEVİRİ YÖNTEMLERİ			
		Cari Kur Yöntemi (TL)	Cari Cari Olmayan Yöntem (TL)	Parasal Parasal Olmayan Yöntem (TL)	Geleneksel (Temporal) Yöntem (TL)
BRÜT SATIŞLAR	40.000	84.200	84.200	84.200	84.200
SATIŞ İNDİRİMLERİ	1.000	2.105	2.105	2.105	2.105
NET SATIŞLAR	39.000	82.095	82.095	82.095	82.095
SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	20.000	45.800	45.800	38.400	38.400
BRÜT SATIŞ KARI	19.000	36.295	36.295	43.695	43.695
FAALİYET GİDERLERİ (-)	2.000	4.210	3.840	3.840	3.840
Genel Yönetim Gid.	2.000	4.210	3.840	3.840	3.840
FAALİYET KARI	17.000	32.085	32.455	39.855	39.855
DİĞER FAAL. OL. GELİR VE KAR.	3.000	6.315	6.315	6.315	6.315
Faiz Gelirleri	3.000	6.315	6.315	6.315	6.315
DİĞER FAAL. OL. GİDER VE ZARAR (-)	1.000	2.105	2.105	2.105	2.105
Komisyon Giderleri	1.000	2.105	2.105	2.105	2.105
OLAĞAN KAR	19.000	36.295	36.665	44.065	44.065
OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	1.000	2.105	1.920	1.920	1.920
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	1.000	2.105	1.920	1.920	1.920
OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)	3.000	6.870	6.870	6.870	6.870
Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	3.000	6.870	6.870	6.870	6.870
DÖNEM KARI	17.000	31.530	31.715	39.155	39.155
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜK. (-)	2.500	5.725	5.725	5.725	5.725
DÖNEM NET KARI	14.500	25.805	25.990	33.430	33.430

olmayan yöntem ve temporal yöntemde ise parasal borçların parasal varlıklardan fazla olduğu ve bu borçların dönem sonu kuru olan cari kur üzerinden çevirisi yapıldığı için çeviri zararı ortaya çıkmıştır.

Şayet döviz kurunun azaldığı, başka bir ifadeyle cari kurun tarihi kurdan daha az tutarda gerçekleştiğinin varsayılması durumunda ise (örneğin tarihi kur 1,92 iken cari kurun 1,50 olması durumunda); X işletmesinin cari kur yöntemi ve cari-cari olmayan yöntemde cari kurun tarihi kurdan daha az tutarda olması ve bu tutar üzerinden cari kalemlerin çevirisinin yapılması sonucunda çeviri kazancının tutarı azalacaktır. Çeviri kazancının tutarındaki bu azalış, cari kurun tarihi kur karşısındaki azalış oranına göre değişiklik göstermektedir. Cari kurdaki azalışın çok fazla olması durumunda

işletmelerin cari varlık ve borçlarının büyüklüğüne bağlı olarak çeviri zararı ortaya çıkabilmektedir. Parasal-parasal olmayan yöntem ve temporal yöntemde ise parasal kalemlerin daha az tutardaki cari kur üzerinden çeviri işlemine tabi tutulması sonucunda çeviri kaybının tutarı azalacaktır. Bu azalış, cari kurun tarihi kur karşısındaki azalış oranına göre de değişiklik göstermektedir. Cari kurdaki azalışın fazla olması durumunda ise çeviri kazancı ortaya çıkabilmektedir.

Çeviri kazanç ve kaybının büyüklüğü, işletmelerin faaliyetlerini etkileyen mevsimsel değişimlere (kış döneminde satışların azalması, yaz döneminde satışların artması vb.) bağlı olarak da değişebilmektedir. Örneğin mevsimsel değişimler cari varlıklarda artışa yol açıyorsa cari kur yöntemi ve cari-cari olmayan

yöntemde çeviri kazancının artmasına; cari borçlarda artışa yol açıyorsa çeviri zararının artmasına neden olmaktadır. Bunun yanında mevsimsel değişimler parasal varlıklarda artışa yol açıyorsa parasal-parasal olmayan yöntem ve temporal yöntemde çeviri kazancının artmasına, parasal borçlarda artışa neden oluyorsa çeviri zararının artmasına neden olmaktadır.

4. ÇEVİRİ İŞLEMİNİN FİNANSAL ANALİZ SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yabancı para birimi üzerinden hazırlanan finansal tabloların çeviri yöntemleri yardımıyla ulusal para birimine göre çevrilmesi sonucu oluşan yeni tutarlar, finansal analiz sonuçları üzerinde de etkili olmaktadır. Çünkü finansal analiz, finansal tablolardaki bilgilerden yararlanılarak yapılmakta ve finansal tablolardaki bilgilerde ortaya çıkan herhangi bir değişiklik, analiz sonuçlarının da farklılaşmasına neden olmaktadır.

Finansal analiz, bir işletmenin finansal durumu ile faaliyet sonuçlarının etkinliğini ve verimliliğini tespit etmek amacıyla finansal tablo kalemlerindeki tutarların ve kalemler arasındaki ilişkilerin zaman içinde göstermiş oldukları değişimlerin incelenmesi ile önceki dönem sonuçları ve aynı sektördeki benzer işletmelerin sonuçlarıyla karşılaştırılarak yorumlanması faaliyetleri olarak tanımlanabilmektedir (Çabuk ve Lazol, 2013: 151).

Finansal tabloların analizini yapmak üzere genel olarak; karşılaştırmalı finansal tablolar analizi, trend analizi, dikey yüzde analizi ve oran analizi tekniklerinden yararlanılmaktadır. Bu bölümde, analiz teknikleri arasında en sık kullanılan oran analizi tekniği kullanılarak finansal tabloların analizi gerçekleştirilmiştir.

Oran analizi tekniği, finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin matematiksel olarak ifade edilmesidir. Bu şekilde hesaplanan oranlar *yüzde* veya *katı* şeklinde ifade edilmektedir. Oran analizi yapılırken çok sayıda oran hesaplamak mümkündür. Ancak, burada önemli olan çok sayıda oran hesaplamak değil, birbiriyle anlamlı ilişki kurulabilecek kalemlere yönelik oranları hesaplamak, analiz sonuçlarının ve buna bağlı olarak yapılacak

yorumların daha güvenilir ve anlamlı olmasını sağlamaktadır (Doğan, 2003: 66).

Oran analizinde yararlanılan likidite oranları; işletmenin dönen varlıklarının finansmanında faydalandıkları kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Likidite oranları cari oran, asit test oranı ve nakit oranından oluşmaktadır.

Cari oran işletmenin dönen varlıklarıyla kısa vadeli borç ödeme gücünü belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Asit test oranı, dönen varlıklar içerisinde likiditesi düşük olan stokların hesaplama dışında tutularak kalan iktisadi değerler ile kısa vadeli borç ödeme gücünü belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Nakit oranı ise, alacakların zamanında tahsil edilememesi ve stokların satılmaması gibi durumlarda nakit ve nakit benzeri değerlerle kısa vadeli borç ödeme gücünü belirlemek amacıyla kullanılmaktadır.

Oran analizinde yararlanılan mali yapı oranları; işletmenin varlıkların finansmanında faydalanılan uzun vadeli borçlarını ödeme gücünü belirlemek için kullanılmaktadır. Mali yapı oranları, yabancı kaynak oranı, özkaynak oranı, yabancı kaynakların özkaynaklara oranı, kısa vadeli yabancı kaynak oranı ve uzun vadeli yabancı kaynak oranlarından oluşmaktadır.

Yabancı kaynak oranı, işletme varlıklarının ne ölçüde yabancı kaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir. Özkaynak oranı ise işletme varlıklarının ne ölçüde özkaynaklarla finanse edildiğini göstermektedir. Kısa vadeli yabancı kaynak oranı, varlıkların finansmanında ne derecede kısa vadeli yabancı kaynaklardan yararlandığını, uzun vadeli yabancı kaynak oranı ise varlıkların finansmanında ne ölçüde uzun vadeli yabancı kaynaklardan yararlandığını tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Faaliyet oranları; işletmenin faaliyetlerini yürüttükleri sırada kullandıkları varlıkların ne ölçüde etkin ve verimli kullanıldığını tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Faaliyet oranları, alacak devir hızı, ortalama alacak tahsil süresi, stok devir hızı, stok devir süresi ve aktif devir hızı oranlarından oluşmaktadır.

Alacak devir hızı, işletmenin satışlarından

kaynaklanan kredili alacaklarını yılda kaç kez tahsil ettiğini göstermektedir. Ortalama alacak tahsil süresi ise alacakların ortalama kaç günde tahsil edildiğini göstermektedir. Alacak devir hızı ile alacakların ortalama tahsil süresi arasında ters yönlü bir orantı bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle alacak devir hızı yükseldikçe alacakların ortalama tahsil süresi kısalmakta, alacak devir hızı azaldıkça alacakların ortalama tahsil süresi artmaktadır.

Faaliyet oranlarında kullanılan diğer bir oran stok devir hızıdır. Stok devir hızı, stokların satılarak elden çıkarılma hızını göstermektedir. Stok devir süresi ise, stokların ortalama stokta ne kadar kaldığını göstermektedir. Stok devir hızı ve stok devir süresi arasında da ters yönlü bir orantı bulunmaktadır. Stok devir hızı arttıkça stok devir süresi kısalmakta, stok devir hızı azaldıkça stok devir süresi artmaktadır. Aktif devir hızı ise işletme aktiflerinde yer alan varlıkların kaç katı satış yapıldığını tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır.

İşletmenin bütün faaliyetleri sonucunda ne ölçüde etkin yönetildiğini ve başarılı olduğunu belirlemek üzere karlılık oranlarından yararlanılmaktadır. Karlılık oranlarında, brüt satış karı oranı, faaliyet karı oranı, dönem net karı oranı, aktif karlılık oranı gibi oranlar kullanılmaktadır.

Brüt satış karı oranı, işletmenin brüt satışlarından sağladığı karlılığı göstermektedir. Faaliyet karı oranı, işletmenin faaliyet karlılığını göstermektedir. Dönem net karı oranı, dönem karının net satışlar içindeki oranını tespit etmektedir. Aktif karlılık oranı ise aktif varlıkların ne ölçüde karlı bir şekilde kullanıldığını gösteren orandır.

Yukarıda belirtilen oranlar kullanılarak finansal tabloların analizi gerçekleştirildikten sonra ortaya çıkan sonuçların yorumlanması gerekmektedir. Her oranın yorumlanması kendine özgü nitelikler taşıdığından ayrı ayrı ele alınması gereklidir. Ayrıca, analiz sonucunun yorumlanması sırasında çeviri işleminin işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçları üzerindeki etkisinin belirlenmesi önemlidir. Bunun yanı sıra oranların yorumlanmasıyla birlikte istenilen başarıyı sağlayabilmek için elde edilen sonuçların işletmenin geçmiş faaliyet

dönemlerindeki sonuçlarla ve sektördeki diğer işletmelerin sonuçlarıyla da karşılaştırılması doğru bir değerlendirme yapılması noktasında büyük önem taşımaktadır.

X İşletmesinin 31.12.2013 tarihli finansal tablolarındaki çeviri neticesinde bulunan tutarlar dikkate alınarak hesaplanan finansal oranlara ilişkin sonuçlar Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3'te yer alan likidite oranları incelendiğinde; cari oran sonuçları haricinde bir değişiklik bulunmamaktadır. Cari oran, cari kur yöntemi ve cari-cari olmayan yöntemde aynı sonucu vermiştir. Bunun nedeni cari kur yöntemi ve cari-cari olmayan yöntemde cari kalem olarak ifade edilen stokların cari kur üzerinden çevrilmiş olmasıdır. Yine, parasal-parasal olmayan yöntem ile temporal yöntemde de cari oran aynı sonucu vermiştir. Bunun nedeni ise her iki yöntemde de stokların tarihi kur üzerinden çevrilmiş olmasıdır.

Mali yapı oranları incelendiğinde; parasal-parasal olmayan yöntem ile temporal yöntemde aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Bunun nedeni her iki yöntemde de parasal olmayan kalemlerin tarihi kur üzerinden çevrilmesidir. Cari kur ve cari-cari olmayan yöntemde ise küçük farklılıklar ortaya çıkmıştır. Cari kur yönteminde özkaynaklar haricinde bütün kalemler cari kur üzerinden çevrilmekte, cari-cari olmayan yöntemde sadece cari varlık ve kaynak kalemleri cari kur üzerinden, diğer kalemler ise tarihi kur üzerinden çevrilmektedir. Bundan dolayı da analiz sonucunda bu iki yöntem arasında farklılıklar meydana gelmiştir.

Faaliyet oranları incelendiğinde; neredeyse aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Sadece aktif devir hızında cari kur yöntemi ve cari-cari olmayan yöntem arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılığın nedeni cari kur yönteminde aktif yapı içerisindeki kalemlerin (özkaynak hariç) cari kur üzerinden, cari-cari olmayan yöntemde sadece cari varlık ve kaynak kalemlerinin cari kur üzerinden, diğerlerinin tarihi kur üzerinden çevrilmiş olmasıdır.

Karlılık oranları incelendiğinde; parasal-parasal olmayan yöntem ile temporal yöntem sonuçlarının aynı olduğu görülmektedir. Bunun nedeni her iki yöntemde de kalemlerin aynı kur

Tablo 3. Çeviri Yöntemlerine Göre Hesaplanan Finansal Oranların Sonuçları

ORANLAR		Çeviri Yönetmelerine Göre Sonuçlar			
		Cari Kur Yöntemi (TL)	Cari Cari Olmayan Yöntem (TL)	Parasal Parasal Olmayan Yöntem (TL)	Geleneksel (Temporal) Yöntem (TL)
LİKİDİTE ORANLARI					
Cari Oran	Dönen Varlıklar/ Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	1.5	1.5	1.45	1.45
Asit Test Oranı	Dönen Varlıklar-Stoklar/ Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	1.25	1.25	1.25	1.25
Nakit Oranı	Hazır Değerler+Menkul Kıymetler/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	0.87	0.87	0.87	0.87
MALİ YAPI ORANLARI					
Yabancı Kaynak Oranı	Toplam Yabancı Kaynaklar/Pasif Toplamı	0.55	0.56	0.59	0.59
Özkaynak Oranı	Özkaynaklar/Pasif Toplamı	0.36	0.39	0.43	0.43
Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı	Yabancı Kaynaklar/ Özkaynaklar	1.49	1.42	1.36	1.36
Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	KVYK/Pasif Toplamı	0.40	0.42	0.43	0.43
Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	UVYK/Pasif Toplamı	0.15	0.13	0.16	0.16
FAALİYET ORANLARI					
Alacak Devir Hızı	Net Satışlar/Ticari Alacaklar	0.41	0.41	0.41	0.41
Alacak Tahsil Süresi	365/Alacak Devir Hızı	890 gün	890 gün	890 gün	890 gün
Stok Devir Hızı	Satışların Maliyeti/ Stoklar	2	2	2	2
Stok Devir Süresi	365/Stok Devir Hızı	182.5 gün	182.5 gün	182.5 gün	182.5 gün
Aktif Devir Hızı	Net Satışlar/Aktif Toplamı	0.35	0.38	0.39	0.39
KARLILIK ORANLARI					
Brüt Satış Karı Oranı	Brüt Satış Karı/Net Satışlar	0.44	0.44	0.53	0.53
Faaliyet Karı Oranı	Faaliyet Karı/Net Satışlar	0.39	0.39	0.48	0.48
Dönem Net Karı Oranı	Dönem Net Karı/Net Satışlar	0.31	0.31	0.40	0.40
Aktif Karlılık Oranı	Dönem Karı/Aktif Toplamı	0.13	0.14	0.18	0.18

üzerinden çevrilmiş olması ve yabancı paranın ulusal paraya çevrilmesinde hesaplanan çeviri kayıp ve kazancının dönem net karının hesaplanmasında dikkate alınmasıdır. Cari kur yöntemi ve cari-cari olmayan yöntem sonuçları da neredeyse aynı çıkmıştır. Tek farklılık aktif karlılık oranında meydana gelmiştir. Aktif karlılık oranı hesaplanırken dikkate alınan aktif toplamları cari kur yöntemi ile cari-cari olmayan yöntemde farklılık göstermektedir. Çünkü cari kur yönteminde bütün aktif kalemleri cari kur üzerinden çevirmekte, cari-cari olmayan yöntemde ise sadece cari varlıklar cari kur üzerinden, maddi olmayan duran varlık gibi cari olmayan varlıklar ise tarihi kur üzerinden çevrilmiştir. Bundan dolayı analiz sonucunda farklılıklar ortaya çıkmıştır.

5. SONUÇ

Küreselleşmenin etkisiyle dünya tek bir pazar haline gelmiş ve işletmeler yatırımlarını farklı ülkelerde yapmaya başlamışlardır. Farklı ülkelerdeki işletmelere yatırım yapabilmek için ise finansal tabloların anlaşılabilirliğini sağlamak açısından aynı para birimi üzerinden düzenlenmiş olması önem taşımaktadır. Bu nedenle ihtiyaç duyulan bilgilerin sağlıklı bir şekilde sağlanabilmesi için yatırım yapılacak yabancı işletmenin finansal tablolarının ulusal para birimine çevrilmesi gerekmektedir.

Yabancı para birimi üzerinden düzenlenen finansal tabloların ulusal para birimine çevirisi sırasında bir takım sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunlardan en önemlisi finansal tablo kalemlerinin çevirisinde hangi döviz kurundan yararlanılacağıdır. Farklı döviz kurlarından yararlanılarak finansal tabloların çevirisinde kullanılan dört yöntem bulunmaktadır. Bunlar; cari kur yöntemi, cari-cari olmayan yöntem, parasal-parasal olmayan yöntem ve geleneksel (temporal) yöntemlerdir. Bu yöntemlerden her biri farklı döviz kurlarından faydalanmak suretiyle finansal tabloların ulusal para birimine çevirisini yaptığı için çeviri sonucunda hazırlanan finansal tablo kalemlerindeki tutarların da farklılaşmasına neden olmaktadır.

Çeviri işlemlerinde kullanılan dönem sonu kurunun (cari kur) dönem başı kurundan (tarihi kur) yüksek olması ya da düşük olması da her bir çeviri yönteminin sonuçlarını etkilemekte ve çeviri sonucu ortaya çıkan çeviri kazanç ve kayıplarının farklılaşmasına neden olmaktadır. Örneğin, cari kurun tarihi kurdan yüksek olması durumunda cari varlıkları cari borçlarından yüksek olan işletmelerde çeviri kazancı ortaya çıkarken; parasal borçları parasal varlıklarından fazla olan işletmelerde çeviri zararı ortaya çıkmaktadır. Şayet, cari kurun tarihi kurdan düşük olması durumunda ise cari varlıkları cari borçlarından yüksek olan işletmelerde çeviri kazancının tutarı azalmakta hatta işletmenin varlık ve borçlarının büyüklüğüne bağlı olarak çeviri zararı ortaya çıkabilmektedir. Parasal borçları parasal varlıklarından fazla olan işletmelerde çeviri zararının tutarı azalmakta hatta işletmenin varlık ve borçlarının büyüklüğüne bağlı olarak çeviri kazancı ortaya çıkabilmektedir.

Sonuç olarak, yabancı para üzerinden düzenlenen finansal tabloların çeviri yöntemleri kullanılarak ulusal para birimine çevrilmesinde; cari ve parasal kalemler ile cari olmayan ve parasal olmayan kalemlerin tutarlarının birbirlerine göre büyüklüğüne ve çeviri yöntemlerinde kullanılacak olan döviz kurlarının dönem sonunda artış ya da azalış göstermesine bağlı olarak çeviri kazanç veya kaybının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Ayrıca, yabancı para üzerinden düzenlenen finansal tabloların ulusal para birimine çevrilmesi, finansal tablolardaki tutarlardan yararlanılarak yapılan finansal analiz sonuçları üzerinde de etkili olmaktadır. Çeviri yöntemlerinin her biri farklı sonuçlar ortaya koyduğu için bu yöntemlerin uygulanmasıyla birlikte ortaya çıkan tutarlar üzerinden yapılan finansal analiz sonuçları da farklılık göstermektedir. Bu bakımdan çeviri kazancı elde edilebilecek en uygun çeviri yönteminin kullanılması alınacak kararların daha doğru ve güvenilir olması noktasında büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Yıldız (1994), "Yabancı Paralı Finansal Tabloların Milli Paraya Çevrilmesinde Kullanılan Yöntemlerin Konsolide Finansal Tablolar Açısından İncelenmesi", Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ANTL, Boris (1989), "Accounting Exposure", **Management Of Currency Risk**, Vol: 1 London: Euromoney Publications, s.1728.
- BEKÇİOĞLU, Selim ve Çağrı Köroğlu (2008), "Ums-21, Tms-21 Kur Değişim Etkileri Standardına Göre Finansal Tabloların Çevirimi ve Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 86, s.29-40.
- ÇABUK, Adem ve İbrahim Lazol (2013), "**Mali Tablolar Analizi**", Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- DOĞAN, Zeki (2003), "Çeviri Yöntemlerinin Mali Analiz Sonuçları Üzerindeki Etkisi", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt: 22, Sayı: 2, s.51-74.
- EITEMAN David K., Arthur I. Stonehill ve Michael H. Maffett (1992), "**Multinational Business Finance**", USA: Addison-Waley Publishing.
- KIRSCH, Robert ve DOWN Beckr Dermen (1994), "Proposed Revision of International Accounting Standard No: 21 and Their Implications For Translation Accounting in Selected English-Speaking Countries", **The International Journey of Accounting**.
- PARLAKKAYA, Raif (1999), "Yabancı Para Üzerinden Düzenlenmiş Finansal Tabloların Çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, Sayı: 2, s. 39-58.
- SABAN, Metin ve Murat Genç (2006), "Finansal Tabloların Farklı Para Birimine Dönüştürülmesi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 76, s.33-48.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.544ba4ce4066e7.43724659, (Erişim Tarihi: 25.10.2014).